

Особливості побудови змісту підручників для початкової школи в Україні

(1920–1933 роки)

Галина ЧЕРНЕНКО,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, теорії та методики початкової освіти

Пріоритетними напрямками розвитку початкової освіти в Україні є особистісна орієнтація та формування національних і загальнолюдських цінностей у молодших школярів, постійне підвищення її якості, оновлення змісту та форм організації навчально-виховного процесу, впровадження освітніх інновацій. Тому стрімкий розвиток сучасного освітнього простору спонукає до вивчення історико-педагогічних здобутків у галузі теорії та практики початкової освіти, зокрема, періоду 1920–1933-го років, що дасть змогу якісно оновити й удосконалити методичне забезпечення навчально-виховного процесу в сучасній початковій школі.

Різноманітні аспекти освітніх проблем у період 1920–1933-го років знайшли відображення в працях науковців: Т.Васьковича, М.Гриценка, П.Дроб'язка, В.Липинського, І.Сірополка, О.Сухомлинської, Б.Ступарика, Г.Ясницького та ін. Їхні дослідження мають узагальнювальний характер, у них у комплексі розкриваються проблеми освітньої політики, загальношкольництва, розбудови національної освіти, ідеї української національної школи, оригінальність і самобутність української концепції та моделі загальної освіти, діяльність педагогів та громадських діячів.

Окремі питання розвитку початкової освіти висвітлено в працях Л.Потапової та М.Собчинської, де показано становлення й розвиток національної школи в Україні в 1920–1933-му роках. Праці сучасних українських вчених, зокрема Т.Завгородньої, Л.Дерев'яної, В.Пилипчука, В.Рака, подають значний обсяг інформації про проблеми змісту, форм та методів навчально-виховного процесу, формування творчих здібностей, розвиток активності та самостійності учнів загальноосвітньої школи, в тому числі й початкової, в досліджуваній період.

Важливим питанням окресленої проблематики є процес підручничого забезпечення початкової освіти. Тому мета нашого дослідження полягає у розкритті особливостей побудови змісту підручників для початкової школи в Україні періоду 1920–1933-го років та їх відповідності тогочасним суспільним потребам.

Зазначимо, що актуальними завданнями в галузі шкільної освіти досліджуваного періоду були: розроблення та впровадження власної оригінальної системи освіти (відкриття закладів соціального виховання та семирічних шкіл), українізація навчальних закладів, запровадження нового змісту та комплексної системи навчання. Крім цих завдань,

гостро поставало питання забезпечення шкіл відповідними підручниками.

Аналіз історико-педагогічних джерел дає змогу стверджувати, що період 1917–1920-го років був найактивнішим у розвитку шкільних підручників для початкової школи. Серед навчальних книг для початкових закладів варто назвати підручники Б.Грінченка «Українська граматка до науки читання й писання», «Рідне слово»; С.Черкасенка «Граматка», «Рідна школа»; О.Білоусенка «Вінок»; М.Рудинського «Ясні зорі»; Я.Чепіги «Задачник для початкових народних шкіл»; С.Русової «Початкова географія»; Г.Коваленка «Оповідання з української історії для початкових шкіл» та ін. Як навчальний матеріал автори використовували усну народну творчість, оповідання та статті, в яких відображалися тогочасні події (граматки, читанки); математичні задачі й завдання, взяті з повсякденного життя (арифметики, задачки); матеріали про навколишній світ (підручники з географії, природознавства) тощо.

Архівні матеріали, зокрема постанови, обіжники, звіти урядових установ з питань соціального виховання, переконують у тому, що зазначеними підручниками для початкових шкіл користувалися і в 1920-х роках. У переліку книг, придатних для навчання на першому ступені, були граматики та читанки С.Черкасенка, Т.Лубенця, О.Білоусенка, О.Стешенко, математики П.Басараба, Я.Чепіги, Т.Тимошенка, підручники з географії та історії С.Русової і Г.Коваленка [15, арк. 10].

Та все-таки, починаючи з 1920-х років, система освіти, що втілювалася в життя, потребувала підготовки та видання нових підручників для початкових шкіл. На початку 1920-х років підручники та інша навчальна література друкувалися переважно в Харкові, де було розташоване Державне

видавництва України [12, с. 131]. У цей період ідея створення нових навчальних книг набула особливого поширення, адже основним джерелом здобуття знань вважалася навколишня дійсність. Отже, з 1920-х років з'являються інші варіанти побудови підручників для молодших школярів, зміст яких відповідав комплексній системі навчання. Друком вийшли: підручник О.Синявського «Вчимося писати» [16], книги для читання Я.Завального «Шкільна праця» [11], В.Доги «Наше життя» (у двох частинах) [9; 10], М.Панченко «Червоні свята» [13], О.Гороваго «Працею та знанням» [7]; підручники з математики – К.Фесенка, М.Голубенка, Н.Карпенка «Курс математики» (у двох частинах) [18; 19], О.Бернашевського, Є.Звягінцева «Живий рахунок» (у чотирьох частинах) [3; 4; 5]; книги, в яких подавався багатий матеріал щодо змісту та побудови комплексних тем, зокрема «Хрестоматія комплексника» С.Лозинського, О.Музиченка, В.Яковлева [20].

Розглянемо особливості побудови змісту цих підручників. Основна мета підручника О.Синявського «Вчимося писати (Початкова наука письма)» полягала у «прищепленні дітям звичок писати без елементарних помилок і цим озброїти їх таким знаряддям, як уміння впевнено й легко записувати словесний образ своєї думки (слово, речення)» [16, с. 3]. Увесь матеріал у підручнику поділено на дві частини. Перша вміщувала 18 розділів: вивчення літер (малих, великих, їх написання), складів, наголосів, ненаголошених *-е-, -и-,* апострофа, подвоєння приголосних та ін. А також багато правил і вправ (*спишіть і підкресліть; допишіть, що треба; опишіть, що зображено на малюнку* та ін.). У кінці підручника подані невеличкі оповідання для переписування [16].

Друга частина складалася з 11 розділів. У них йшлося про вивчення речень, іменника, прикметника, дієслова, однини та множини, роду та числа тощо. Як і в першій частині, О.Синявський подає правила для вивчення, завдання та вправи. У кінці підручника наведено додаток, що містить цікавий матеріал: вірші, оповідання, казки, приказки, загадки (Т.Шевченко «Тополя», «Вечір», П.Куліш «Бабуся», «Літній вечір», М.Чернявський «Череда», «Зимова ніч»). Матеріали в додатку призначені для закріплення та повторення вивченого [там само]. Цей підручник був розрахований на 1-й та 2-й роки навчання.

Заслужують на увагу дві читанки для 1-го та 2-го років навчання «Наше життя» В.Доги, багаті мовою та змістом, що охоплювали всі галузі знань [9; 10]. Перша читанка складалася з 12 розділів: «Дома», «У школі», «Осінь», «Зима», «Свійські тварини», «Зимові свята», «Праця», «Весна» та ін. У них був зібраний матеріал з кращих творів Л.Глібова («Котик», «Новий рік»), Я.Щоголіва («Баю-баю», «Висне небо синє»), Т.Шевченка («Садок вишневий»), О.Олеся («Весінна пісня»), С.Черкасенка («Заєць», «Зима й весна»). Після кожного твору автор наводив запитання для засвоєння прочитаного. У книзі були подані також загадки [10, с. 5–112], приказки [10, с. 6–101], вправи з письма (*дописати, переписати*) [10, с. 95].

Читанка «Наше життя» В.Доги для 2-го року навчання складалася з 20 розділів: «У школі», «3 літніх вражень», «Жовтень», «Праця взимку», «Дні жалоби», «Жіноче свято», «День лісу», «Іллічів день» та ін. (матеріал дібрано відповідно до комплексних програм) [9]. Як і в першій читанці, навчальний матеріал подавався концентрично – від повсякденного життя учнів удома до узагальненого в межах школи, села, міста. Він ознайомлював учнів з тяжкою працею восени, навесні (твори «Біля машини» В.Винниченка, «У полі» Я.Щоголіва), із суспільно-політичними подіями (вміщено оповідання «Як сталася Жовтнева революція», «До царя по хліб», «Свято трудящих») [там само]. Потрібно зазначити, що читанки «Наше життя» були дуже цінними книгами для початкових шкіл, саме тому науково-методичний комітет Наркому освіти України рекомендував їх і для семирічних шкіл (1-го та 2-го років навчання).

У досліджуваній період вийшла друком читанка-декламатор для дітей 3-го та 4-го років навчання «Червоні свята» М.Панченка [13], яка складалася з 11 розділів: «Жовтень», «За радянською смугою», «Червоне Різдво», «1905-й рік», «Червона армія», «День робітниці (8 березня)», «Перше Травня» та ін. Автор пропонував учням для читання твори таких відомих діячів української культури, як В.Сосюра («Ленінці ідуть», «8-го Березня», «До наших лав»), П.Тичина («На майдані»), Леся Українка («Хто змірив шлях»), І.Франко («Кузня»), Т.Шевченко («На панщині», «Слава»), В.Поліщук («Щедрівка», «Щедрик, щедрик») та ін. [там само].

У 1926 р. Державне видавництво України випустило у світ підручник російською мовою «Наше слово» В.Арнаутова для трудових семирічних шкіл [1]. Він призначався для читання на 3-му році навчання. Вміщений матеріал не поділявся на розділи або теми. Це були оповідання, казки, вірші (налічувалося майже 270), а також малюнки. Серед них твори таких відомих російських письменників, як М.Салтиков-Щедрін («Лето и осень крестьянина»), М.Некрасов («Перед дождем», «Мороз-воевода»), С.Тургенєв, О.Пушкін («В лесу»). Вміщені тут твори українських поетів і письменників Т.Шевченка, М.Коцюбинського, П.Тичини перекладено російською мовою [там само].

Отже, як бачимо, педагоги дбали про всебічний розвиток дитини. Читанки сприяли як виробленню техніки читання, так і ознайомленню дітей з кращими зразками української та російської літератури.

Чимало корисних відомостей з минулого та сучасного містилося в нарисах та оповіданнях для дітей, зібраних у підручнику О.Гороваго «Працею та знаннями» [7]. Підручник мав чотири розділи: «За давньої давнини», «Великі сили природи», «Коло землі», «Серед машин». Автор подав дітям відомості про первісних людей («У давньому лісі», «Перша зброя»), про різні форми людської праці («Що люди сіють», «Як машина хліб меле»), про виробництво («На станції», «Горюча пара», «Потяг»). Цей

підручник використовували з 3-го року навчання у семирічних школах при вивченні історії, географії та природознавства.

Необхідно зазначити, що це не повний перелік підручників для читання, які видавалися в 1920-х роках. Варто згадати й підручники Я.Завального, Д.Коваленка «Шкільна праця» (для 1-го та 2-го років навчання) [11], О.Астряба, В.Доги «До світла» (для 1-го року навчання) [2].

Комплексна система навчання у початкових закладах передбачала формування у молодших школярів і математичних знань, умінь та навичок. Тому створювалися і виходили друком підручники з математики. Так, «Живий рахунок» О.Бернашевського, Є.Звягінцева вийшов у чотирьох частинах (для чотирьох груп I ступеня) [3; 4; 5].

Матеріал першої частини був поділений на три розділи:

1. Перший десяток (вміщував шість параграфів: вступні питання й вправи, додавання, віднімання, множення, ділення, всі дії).

2. Числа в межах перших двох десятків (також шість параграфів: додавання, віднімання, множення, ділення, всі дії, вправи).

3. Задачі на круглі десятки (вправи та задачі).

У побудові цього підручника цікавим було те, що автори подали матеріал у казковій формі (переважно перший розділ). Тут були й уривки з казок «Ріпка», «Курчата та квочка», до яких вдало дібрано запитання (порахувати, скільки людей та звірів рвали ріпку, скільки курчат біля квочки, скільки людей у твоїй родині) [3, с. 8–9]. До задач та завдань також вдало дібрано малюнки. У підручнику знаходимо такі задачі: *Марійка пішла зранку в садок збирати яблука. Під однією яблунею знайшла вона 5 яблук та під другою – 5. Скільки всього яблук знайшла Марійка?* [3, с. 11]. *У лісі зрубано 4 берези, 4 липи, 5 ялин, 4 сосни. Скільки зрубано хвойних дерев? Листяних?* [3, с. 14]. Такі завдання і задачі зацікавлювали дітей, сприяли кращому засвоєнню знань, стимулювали до подальшого вивчення математики.

Зміст другої частини, відповідно до вимог програми, О.Бернашевський та Є.Звягінцев поділили на триместри [4]. Перший триместр передбачав вивчення задач з числами в межах 100 (задачі на додавання та віднімання, множення й ділення). У другому триместрі автори радили вивчати всі дії з числами в межах 100, додавання й віднімання з числами в межах 1000. Завдання на всі дії (закріплення всього вивченого) віднесено до третього триместру. Задачі були про природу, звірів, тварин, рослин, сільське життя.

У підручниках наводилися й так звані «німі задачі». *На полі стояло ___ кіп жита. Скільки це снопів?* [4, с. 76]. Вони записувалися на окремих картках і роздавалися учням. Кожен учень сам придумував числа і розв'язував задачі. Такі завдання були підготовчими до складання задач самими дітьми.

Підручники «Живий рахунок» були дозволені науково-методологічним комітетом Наркомосу

України для використання в початкових школах соціального виховання, як і підручник К.Фесенка, М.Голубенка, Н.Карпенка «Курс математики». Він складався з двох окремих частин [18; 19]. Перша частина призначалася для 1-го року навчання у початкових школах. Автори вмістили в ній матеріали на ознайомлення з числами, лічбою до 100, на порівняння, додавання та ознайомлення з мірами ваги і годинником. У цьому підручнику чимало віршів, малюнків, загадок (*«У полі на одній нозі Свирид крупу дере», «Двічі родиться, а раз умирає»* [19, с. 4–7]), за допомогою яких діти могли легко і швидко навчитися рахувати. Автори подали й зразки написання цифр, до яких пропонували завдання (*намалюй, склади оповідання, полічи та ін.*). Цікаво, що в підручнику вміщено ігри, зокрема: «Цифри на долівці», «Лисичка та каченятка», «Чарівні квадрати», з детальним описом їх проведення та завданнями, які стояли перед дітьми [19, с. 8–12].

Друга частина підручника К.Фесенка, М.Голубенка та Н.Карпенка побудована за триместрами [18]. Матеріал для вивчення розподілений за такими темами (відповідно до комплексних програм): «Початок року», «Осінь праця», «Охорона здоров'я», «Жовтнева революція», «Підготовка до зими», «Підготовка до весняної праці» та ін. Наприклад, тема «Охорона здоров'я» містила вправи та задачі на вимірювання зросту і ваги учнів, ширини плечей, окружності голови; задачі на порівняння. Тема «Підготовка до весняної праці» охоплювала задачі на підрахунок кількості зерна для посіву, визначення площ, обробіток ґрунту та ін. [18, с. 15]. Автори вмістили цікаві задачі про селянську працю (наприклад: *Юрко розказував про те, як його батько з двома братами молотили хліб. За перший тиждень вони змолотили 24 копи, за другий – 29, а за третій – решту 6 кіп. Скільки кіп було в Юркової родини?* [18, с. 9]). Важливо, що уроки з математики автори пропонували поєднувати з роботою в лабораторіях (виготовляти лінійки, куби, прямокутники, годинники, ліхтарики тощо). Для кращого засвоєння матеріалу в підручнику були наведені також цікаві дитячі заняття та забавки («стрибання», «множення числом 9 на пальцях») [18, с. 110–113]. «Курс математики» (Ч. I, II) К.Фесенка, М.Голубенка, Н.Карпенка призначався для 1-го та 2-го років навчання в сільській семирічній школі.

Важливим доробком у навчально-методичній літературі 1920-х років була «Хрестоматія комплексника», складена С.Лозинським, О.Музиченком та В.Яковлевим. Вона вийшла друком п'ятьма окремими підручниками.

Хрестоматія вміщувала багатий змістовий матеріал відповідно до розроблених комплексних програм (за «Порадниками соціального виховання») і була добрим помічником для учнів та вчителів. У першому випуску вміщений лише дидактичний матеріал про побудову та способи користування цією хрестоматією. Другий випуск присвячений шкільній роботі на 1-му році навчання. Детально

висвітлювалася кожна тема, що входила до навчального плану. Насамперед, це ознайомлення дітей зі школою, осінні роботи на городі і в садку, підготовка до зими, початок весни та ін. Автори подавали в цьому випуску і методичні вказівки щодо практичного опрацювання теми. Третій випуск був призначений для 2-го року навчання, і в ньому, як і в попередніх випусках, автори подавали, крім текстів для читання, й дидактичний матеріал відповідно до програми 2-го року навчання. Тут були розкриті такі теми: «Підсумки літньої роботи дітей та організація праці на триместр», «Осінні роботи на селі», «Жовтнева революція», «Кривавий тиждень», «День Ілляча», «День лісу», «Перше травня» та ін. Четверта частина «Хрестоматії комплексника» призначалася для 3-го року навчання. Вона складалася з двох частин і вміщувала схеми й орієнтовні плани викладання комплексних тем 3-го року навчання як у сільській, так і міській школах. Зміст першої частини був поділений на шість розділів: «Осінні роботи в сільському господарстві», «Обробка волокнуватих металів», «Свійські тварини», «Транспорт і засоби зв'язку» та ін. Друга частина складалася із семи розділів: «Обробка дерева й день деревонасадження», «Боротьба з посухою, шкідниками та бур'янами», «Наше місто», «Наш завод» та ін. [20]. П'ятий випуск призначався для 4-го року навчання. Складався він з матеріалів, поділених на дев'ять розділів: «Угноєння та обробіток ґрунту», «Цукрова промисловість», «Зберігання сільськогосподарських продуктів», «Видобування та обробка металів», «Охорона здоров'я» тощо. Щоб полегшити засвоєння матеріалу, до всіх охарактеризованих тем у підручниках подавалися ілюстрації. Малюнки та рисунки були не тільки текстові, а й курсові із самостійним матеріалом, що сприяло поглибленню і закріпленню формальних знань з тієї чи іншої теми.

«Хрестоматія комплексника» призначалася для всіх шкіл України, оскільки в ній охоплювалися всі аспекти природничо-економічного розвитку, а зміст матеріалу був представлений з урахуванням комплексної системи навчання.

Активна діяльність щодо створення підручників для початкових шкіл проводилася й надалі. Постійно відбувалися конференції, з'їзди, на яких розглядалося це питання. Так, 1 грудня 1930 р. відбулася Всеукраїнська конференція у справі підручника, на якій були проголошені нові загальні вимоги до підручника першого концентру. На конференції зазначалося, що наявні шкільні підручники мають ще багато методологічних хиб, що вони видані наспіх, без широкого суспільного контролю, з великим запізненням і в недостатній кількості [14, с. 3]. «Підручник повинен допомагати учням хоча б елементарно оволодіти певною системою знань, що стали б за перший ступінь до дальшого вивчення й дослідження явищ, що розглядаються в межах тих чи інших наук» [14, с. 14].

Учасниками Всеукраїнської конференції була запропонована така типологія підручників для першого концентру:

– I група повинна мати буквар, першу робітну книжку, книжку з правопису та граматики, робітну книжку з математики;

– II група – другу робітну книжку, книжку з правопису та граматики, робітну книжку з математики;

– III група – робітну книжку з мови та суспільствознавства, робітну книжку з природи і техніки, книжку з правопису та граматики, книжку з математики;

– IV група – ті самі, що й для III групи, а також періодичні видання, пресу, брошури [14, с. 15].

Отже, проаналізований матеріал переконує в тому, що автори охарактеризованих підручників зробили посильний внесок у масову організацію навчання дітей рідною мовою за складеними новими книжками відразу після відродження національної школи. Аналіз змісту підручників переконує, що він представлений природничими та суспільно-історичними знаннями, які об'єднувалися у теми відповідно до комплексних програм. Використання таких підручників передбачало отримання знань, набуття умінь та навичок з усіх предметів, навчання та виховання дітей за трудовим принципом, залучення дітей до різних видів діяльності та пристосування їх до життя.

Література

1. Арнаутов В. Наше слово. Книга для учителя в 3 групі трудшколи України / В. Арнаутов. – Х.: Книгоспілка, 1926. – 336 с.
2. Астряб О. До світла. Методичні уваги до I-го випуску / О. Астряб, В. Дога. – Х.: Держ. вид-во України, 1925. – 64 с.
3. Бернашевський О. Живий рахунок / О. Бернашевський, Є. Звягінцев. – О.: Держ. друкарня ім. тов. Леніна, 1926. – Ч. I. – 71 с.
4. Бернашевський О. Живий рахунок / О. Бернашевський, Є. Звягінцев. – О.: Держ. друкарня ім. тов. Леніна, 1926. – Ч. II. – 96 с.
5. Бернашевський О. Живий рахунок / О. Бернашевський, Є. Звягінцев. – Х.: Держ. вид-во України, 1926. – Ч. III. – 110 с.
6. Білоусенко О. Вінок. Друга читанка: [4-те вид. з малюнками] / О. Білоусенко. – Прага: «Legiografie», Praga-Vrsovice, Samara 665, 1926. – 168 с.
7. Горовий О. Працею та знаннями. З минулого та сучасного в рисах і оповіданнях для дітей / О. Горовий. – Х.: Книгоспілка, 1925. – 151 с.
8. Дога В. Навчання грамоти. Спроба методики / В. Дога. – К.: Книгоспілка, 1926. – 95 с.
9. Дога В. Наше життя. Книжка для читання в другій групі трудової школи / В. Дога. – Ч. II. – Х.: Держ. вид-во України, 1927. – 208 с.
10. Дога В. Наше життя. Книжка для читання в першій групі трудової школи / В. Дога. – Ч. I. – Х.: Держ. вид-во України, 1927. – 127 с.
11. Завальний Я. Шкільна праця / Я. Завальний, Д. Коваленко. – Х.: Держ. вид-во України, 1929. – 208 с.
12. Липинський В. В. Становлення і розвиток нової системи освіти в УСРР у 20-ті роки / В. Липинський. – Донецьк: РВА Дон ДТУ, 2000. – 248 с.

13. Панченко М. Червоні свята: читанка-декламатор для дітей / М.Панченко. – Х.: ДВУ, 1925. – 326 с.
14. Підручник у школі соцвиху: матеріали Всеукраїнської конференції в справі підручника. – Х.: Рад. школа, 1931. – 42 с.
15. Постанови, обіжники, доповіді, звіти і відомості урядових та інших установ з питань соціального виховання надіслані до відому // Центр. держ. архів вищих органів влади України (ЦДАВОВУ). – Ф. 1, оп.7, спр.39, Ч. I, арк. 10.
16. Синявський О. Вчимося писати. Початкова наука письма / О.Синявський. – Д.: Держ. вид.-во України, 1926. – 84 с.
17. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С.Сірополко. – К.: Наук. думка, 2001. – 911 с.
18. Фесенко К. Курс математики: [другий рік навчання] / К.Фесенко, М.Голубенко, Н.Карпенко. – Х.: Книгоспілка, 1926. – 106 с.
19. Фесенко К. Курс математики: [перший рік навчання] / К.Фесенко, М.Голубенко, Н.Карпенко. – Х.: Книгоспілка, 1926. – 121 с.
20. Хрестоматія комплексника / за ред. С.Лозинського, О.Музиченка, В.Яковлева. – Х.: Книгоспілка, 1928. – 302 с.

Анотації

Галина ЧЕРНЕНКО

Особливості побудови змісту підручників для початкової школи в Україні (1920–1933 роки)

У статті досліджується проблема підручничого забезпечення закладів освіти в Україні періоду 1920–1933-го років. Розкрито особливості побудови

та проаналізовано зміст підручників для початкових шкіл відповідно до навчальних комплексних програм досліджуваного періоду.

Ключові слова: зміст підручників, початкова школа, комплексні програми.

Галина ЧЕРНЕНКО

Особенности построения содержания учебников для начальной школы в Украине (1920–1933 годы)

В статье исследуется проблема обеспечения учебниками образовательных заведений в Украине периода 1920–1933-го годов. Раскрыты особенности построения и проанализировано содержание учебников для начальных школ в соответствии с учебными комплексными программами исследуемого периода.

Ключевые слова: содержание учебников, начальная школа, комплексные программы.

Halyna CHERNENKO

Specific features of the contents structure of the textbooks for primary school in Ukraine (1920–1933 th)

In the article is shown the results of investigation of the problem of textbooks providing for educational establishments in Ukraine during the period of the 1920 – the 1933 th. The peculiarities of construction are opened and the contents of textbooks for primary schools according to the educational complex programs of researched period are analyzed.

Keywords: contents of the textbooks, primary school, complex programs.

Організація навчально-виховної роботи у Переяслав-Хмельницькому педагогічному училищі (1944–1987 роки)

Інна ДЕМУЗ,

кандидат історичних наук, викладач кафедри історії та культури України

Сучасне реформування національної освіти потребує звернення до освітніх традицій попередніх років, а модернізація діяльності навчальних закладів (середніх, професійно-технічних, вищих), інтенсифікація змін навчальних планів, упровадження нових навчальних дисциплін передбачають активне вивчення питань освіти в ретроспективі, зумовлюють дослідження витоків і підґрунтя змін в освіті. Такий підхід сприятиме підвищенню ефективності навчально-виховного процесу й наукової роботи в сучасних освітніх установах.

Регіональна проблематика з історії освіти на сьогодні досить часто залишається поза дослідницькою увагою у зв'язку з певною віддаленістю регіонів від столиці, пріоритетом загальнодержавної тематики у наукових розробках, внаслідок чого майже кожен регіональний аспект історії розвитку освітньої галузі є малодослідженим і

перспективним напрямом. У місцевих (міських, обласних і районних) архівах зберігається велика кількість «непіднятих» документів з величезним фактологічним наповненням.

У середині ХХ ст. в Переяслав-Хмельницькому було відкрито кілька навчальних закладів середньої ланки, діяльність яких мала значний вплив не лише